

כג * ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה: כותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען

ת"א שני חיי שרה. עקרים מד פרק כא: בקרית ארבע. ערוכין נג:

ר ש"י

דברים מרובים משל חברון הראשונים והם כ"ו שנה כמו שפירשנו למעלה: (כ) אחרי הדברים האלה ויגד וגו'. בשונו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אלו היה בני שמוט כבר היה הולך בלא בניס היה לי להשיאו אשה מבנות עבר אשכול וממרח בשרו הקב"ה שגולדה רבקה בת זוגו וחכו הדברים האלה הרהורי דברים שהיו ע"י עקירה: גם הוא. אף היא השוותה למשפחות אברהם י"ב. מה אברהם י"ב שבטים שיאלו מיעקב ה' בני הגבירות וד' בני שפחות אף אלו ח' בני גבירות וד' בני פלגש: (כ:) וכתובאל ילד את רבקה. כל היחסין הללו לא נכתבו אלא בשביל פסוק זה: חסלתה פרשת וירא **כג** (א) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה. ושבע שנים. לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו בת ק' כבת כ' לחטא מה בת כ' לא ממאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא חטא ובת כ' כבת ז' ליופי. שני חיי שרה. כלל שוין לעובה: (ב) בקרית ארבע. על שם ארבע ענקים שהיו שם אחימן ששי וחלמי ואביהם. דבר אחר על שם ארבע העמק

דבר מקומות כדליתא בעבודת כוכבים דף י"ט א': הוחר לו לזכור מהם ולחקור עליהם. אז הוגד לו: (כ) אחרי הדברים האלה. סמך ענין לזה. דבאמת לכאורה פלא. וכי כך דרכו של ח"א שהיה מקרב את קרוביו עד שמסר נפשו על לוע ב"א. ולמה לא חקר בכ"ו המשך משלם נחור אחיו והלא דבר הוא. אבל הוא אשר ביארנו ריש פ' לך שבדבר ה' לך מאריך וממולדתך ומבית אביך. ככלל שהוא מוזכר להסיח דעת מבית אבי. ואסור היה לו לזכור מהם. אבל עתה כאשר נחטלה במעלה עליונה שאפשר להיות דבוק בה' ושוב לא היה חשש שמה ישוב למשפחתו.

ר"ל ר"מ

עוד יתבאר הפתיב על זה הדרך: ויהיו חיי שרה פרוש בצער היו חיי שרה מאה שנה. פי בכללן היתה בצער. עד תשעים שנה, והיא בתקלי לדה שלא ילדה לאברהם, וצא ולמד מה שאמרה רחל: "הבה לי בנים ואם אין מתה" וגו' (להלן ל.א). ומתשעים עד מאה בקרוב, שהיה ישמעאל רודף את יצחק להרגו, באמרם זכרונם לברכה (בראשית רבה נג,א), והיתה מצטערת על הדרך, הרי מאה שנה. ויעשרים שנה ושבע שנים, לאלה יחשבו שני חיי שרה, פי אז פטחה בבנה פי פכר גרש אברהם את ישמעאל:

שאמרו אברהם היה עפל לשרה בגבירות. ואין זה אלא חימה. האדם הגדול אשר דבר עמו ה' כ"פ. יהיה עפל לשרה שלא דבר עמה ה' כ"א דבור ה' לא כי נחקה. ומסרשים צרבה שהוא דבר ה'. אלא הכונה הוא שהיה עפל ברוה"ק. שהרי שני דברים הם רוח"ק הוא מה שאדם מתבודד ומשרה עליו רוח"ק ויודע מה שרואה. אמנם לא דבר עמו ה'. ונבואה הוא דמיתה גדולה ורבה מזה כמו שצירנו. וקוד המלך פ"ה זכה לשיהם ואמר רוח ה' דבר. פי ומלמו על לשוני. היינו רוח ה' הוא רוח"ק המופיע. על דבר פלמו. וגם מלמו על לשוני שהוא נבואה ממש. ואברהם היה גדול בצבואה משרה. אבל ברוה"ק היתה שרה מלוינת ויור מל"א. והסיבה לזה הוא משני קטמים. ה' אברהם בלדקו היה מנהיג העולם ומדריכם לעבודת ה'. וכמו ש"כ לפנינו נראה אלהים ויבורא לפנינו. ומי שעסקו עם המון רבה אינו יכול להחבוד כ"כ. מש"כ. שרה הייתה יושבת באהלה בקדושה וספירה (וע' מש"כ הגאון חתם סופר בקדמתו בזה דברים ראויים אליו ז"ל). שנית דאין רוח"ק חל אלא מתוך שמחה ש"מ. ושרה זה לדקקה להשגח שהיתה באמונתה בצפחון חוק מאד ועלה כמו שכתוב צרבה שאמרה שרה לא"א אח בהבטחה ואני באמונה ומי שגח מכת הבטחה ידוע מאמרם ז"ל אין הבטחה ללדקים צבועה. שמה יגרום החטא. וע' מש"כ לעיל י"ד י'. מש"כ שרה שהיתה חזקה באמונתה בלי שום הבטחה ע"כ לא נהעצבה בכל ימי חייה והיתה שקועה ברוה"ק. וזהו דבר הכתוב שני חיי שרה. דשים שלה כולם היו בחיי שמחה ונפש המעלה ונשגב בחיי רוחני. וכענין לשון גמ' מספר ימיו כפלים. כך אמר הכתוב דשני חייה היו שני פעמים משום שהיו חייה עליונים וסמוכים בה' מבטחה. ונראה עוד לפרש ע"פ הפסק משמעות שני מספר שני. ובאשר שרה נעשית ילדה אחרי זקנתה וחזרה לספר חליפות השנים ומ"כ היה לה שני פעמים חליפות השנים. בראשונה חימה השנים שנה. ובשניה ל"ו שנים. וסך הכל שני חיי שרה היו מאה ועשרים ושבע שנים וע' בעל העורכים: